

Πανελλήνιες 2023

Ενδεικτικές απαντήσεις

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ 02/06/2023

Θέμα Α

Ο συντάκτης του κειμένου, με αφορμή την παγκόσμια ημέρα κατά της βίας εναντίον των γυναικών, αναφέρεται στη διαχρονικά υποβαθμισμένη κοινωνική θέση της γυναίκας. Στο παρελθόν, ο ρόλος της απαξιωνόταν συστηματικά, αφού θεωρούταν κατώτερο κοινωνικά ον με αποτέλεσμα να αποτελεί θύμα βίαιων και κακοποιητικών συμπεριφορών. Ωστόσο, ακόμη και σήμερα, παρά το γεγονός ότι φαινόμενα βίας σε βάρος τους θεωρούνται παράνομα, η γυναίκα εξακολουθεί να υφίσταται αλλεπάλληλες βιαιότητες και αδικίες, οι οποίες μάλιστα πληθαίνουν.

Θέμα Β

B1. 1γ, 2γ, 3β, 4β, 5α

B2. προφανώς: Δηλώνει επιβεβαίωση/ βεβαιότητα, έμφαση. Επιβεβαιώνεται η ύπαρξη διαφορών μεταξύ των δύο φύλων, όπως αναδεικνύεται από τον «φεμινισμό της διαφοροποίησης».

Όμως: Δηλώνει αντίθεση- εναντίωση. Προτάσσεται η ατομικότητα, η διαφορετικότητα του ανθρώπου, η πολύπτυχη παρουσία του.

Δηλαδή: Δηλώνει επεξήγηση. Επεξηγείται ο προηγούμενος ισχυρισμός της συντάκτριας, η υπερίσχυση της ανθρώπινης ταυτότητας.

Επειδή: Δηλώνει αιτιολόγηση. Αιτιολογείται γιατί οι γυναίκες υφίστανται βία λόγω του φύλου τους.

Όστε: Δηλώνει αποτέλεσμα. Δηλώνεται η θυματοποίηση ως αποτέλεσμα του δημοσίου διαλόγου περί ταυτοτήτων.

B3.α) Ο συντάκτης προκειμένου να ευαισθητοποιήσει τους δέκτες για τις αδικίες εις βάρος των γυναικών χρησιμοποιεί α' πληθυντικό πρόσωπο και συναισθηματικά φορτισμένο λεξιλόγιο. Με τη χρήση του **α' πληθυντικού προσώπου** («να αναλογιζόμαστε», «να συμπονούμε», «να προσπαθούμε») προσδίδει αίσθημα συλλογικότητας (συλλογική ευθύνη) για την αναχαίτιση των βιαιοτήτων και διακρίσεων που υφίστανται, αλλά εντάσσει και τον

εαυτό του στο ευρύ κοινωνικό σύνολο δημιουργώντας κατά αυτόν τον τρόπο διαλεκτική σχέση με τον δέκτη. Παράλληλα, ενισχύει την ζωντάνια και την αμεσότητα του κειμένου καλλιεργώντας κλίμα οικειότητας με τον αναγνώστη ο οποίος καλείται να αλλάξει στάση για να αντιμετωπίσει την έμφυλη βία. Εκτός αυτού, **οι συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις** («θύματα», «ενοχή», «αδικία», «δικαιοσύνη») διεγείρουν αισθήματα συγκίνησης, αλληλεγγύης, συμπόνιας για τις βιαιότητες που υφίστανται οι γυναίκες, αλλά και αισιοδοξίας και ελπίδας («και να προσπαθούμε να οραματιζόμαστε δικαιοσύνη») για αντιμετώπιση των διακρίσεων στο μέλλον.

Εναλλακτικές επιλογές:

- Υποτακτική έγκλιση: προτρέπει τους αναγνώστες με αφορμή την ημέρα μνήμης να αναστοχαστούν και να συνειδητοποιήσουν ότι η έμφυλη βία είναι κατάλοιπο του παρελθόντος, από το οποίο η σύγχρονη κοινωνία πρέπει να απαλλαγεί. (ύφος προτροπής, παραίνεσης, παρότρυνσης)
- Α' ενικό πρόσωπο: «Ξέρω...»
- Αξιολογικά επίθετα: «μεγαλύτερη», «αμέτρητες»
- Προσωποποίηση: «ημέρες μνήμης δε συγκινούν»

B3. β) Η 2η παράγραφος του κειμένου 2 οργανώνεται βάσει της αντίθεσης. Τα μέρη της αντίθεσης αποτελούν ο «κλασικός» φεμινισμός και ο νεοφεμινισμός («Οι κλασικές φεμινίστριες...να ξεπεράσουμε»). Η διαθρωτική λέξη «Αντιθέτως» την καθιστά εμφανή. Αναλυτικότερα, ο κλασικός φεμινισμός αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ισότητας και της ελευθερίας για όλους («Οι κλασικές φεμινίστριες...τα πράγματα»), ενώ ο νεοφεμινισμός εστιάζει στις έμφυλες διαφορές θεωρώντας τες και αγεφύρωτες παρουσιάζοντας τις γυναίκες ως θύματα και μόνιμα απειλούμενες από βία κάθε μορφής. Τέλος, η αντίθεση οργανώνεται με τέτοιο τρόπο δομικά στο κείμενο χωρίς να παρεμβάλλονται άλλες προτάσεις ενδιάμεσα, ώστε η αντιπαράθεση και η σύγκριση να είναι πιο εύληπτες.

Σκοπός της Μπελίντα Κανόν είναι να διαφωτίσει και να διασαφηνίσει τις δύο έννοιες αντιπαράθετοντας και συγκρίνοντάς τες νοηματικά, ώστε να αναδειχτούν οι διαφορές τους. Έτσι, προωθεί τη θέση της, ότι οι άνθρωποι είναι ανάγκη να στραφούν στον κλασικό φεμινισμό γιατί αυτός μπορεί να οδηγήσει στην πραγματική ισότητα.

Θέμα Γ

Στο κείμενο, απόσπασμα από το έργο του Χρ. Οικονόμου «Οι κόρες του Ηφαιστείου», ο πρωταγωνιστής παρουσιάζεται εγκλωβισμένος στα προκαθορισμένα κοινωνικά πρότυπα για το φύλο του και καταπιεσμένος από τα κυρίαρχα στερεότυπα για τη θέση και το ρόλο του άνδρα, με απότοκο τη βίωση έντονων αρνητικών συναισθημάτων. Αιτία αυτών η απόλυση από τον χώρο εργασίας του, καθώς αδυνατεί ν' αντιμετωπίσει την πραγματικότητα και να

την αποδεχθεί, νιώθοντας έτσι ντροπή, άγχος, εσωτερική πίεση, φόβο και έντονη αγωνία για την αντίδραση της συντρόφου του και το αίσθημα ματαίωσης του κοινωνικού του ρόλου.

Ο ομοδιηγητικός αφηγητής -και αυτοδιηγητικός- με τη χρήση του α' ενικού προσώπου («με σούταραν από τη δουλειά», «αναρωτιόμουν») με ύφος εξομολογητικό, ζωντανό και άμεσο, εξωτερικεύει τις δυσάρεστες σκέψεις του, ενώ παράλληλα με την περιγραφή του βροχερού περιβάλλοντος με τις σταγόνες που πέφτουν «με δύναμη στο παρμπρίζ σαν αλεξιπτωτιστές που τους πρόδωσε το αλεξίπτωτό τους» εκφράζεται η απομόνωση και η ανασφάλεια που νιώθει μέσω της εικονοποίησης του αισθήματος ματαίωσης που ο ίδιος βιώνει αναφορικά με τον ρόλο του.

Η ντροπή που νιώθει, ο φόβος και η αγωνία του αποτρέπουν την επιστροφή στο σπίτι του, καθώς αδυνατεί ν' αντικρύσει τη σύντροφό του, την Αντριάνα με ανδρεία, ειλικρίνεια και θάρρος, στοιχείο που αναδεικνύεται μέσω των επαναλήψεων και της υποτακτικής έγκλισης («να φανώ άντρας και να πω την αλήθεια στην Αντριάνα ... να φανώ άντρας, να πάψω να κρύβομαι») σ' έναν εσωτερικό μονόλογο που προσδίδει ένταση αναδεικνύοντας εναργέστερα την δυσχερή κατάστασή του:

την απογοήτευση και την απελπισία του.

Έτσι, περιφέρεται άσκοπα στους δρόμους αναβάλλοντας την αποκάλυψη «του μυστικού του» στη σύντροφό του («Γιατί πάνε κιόλας τρεις βδομάδες που με έδιωξαν από τη δουλειά κι ακόμα κρύβομαι ... μόνο γυροφέρνω με το Mίcra ώρες ολόκληρες ... για πολύ ακόμα αυτό») με σκέψεις και προβληματισμούς που τον κατακλύζουν οι οποίες μέσω του μακροπεριόδου λόγου και της εναλλαγής ρηματικών προσώπων από α' ενικό σε γ' πρόσωπο (υφολογική ποικιλία) αναδεικνύουν την συναισθηματική κατάστασή του και το αδιέξοδο που ο ίδιος βιώνει· αυτό τονίζεται εμφαντικά με το ασύνδετο σχήμα στην τελευταία παράγραφο του αποσπάσματος με ύφος πυκνό, ασθματικό, κοφτό («Οι αληθινοί άντρες σκέφτονται πρακτικά, αντιδρούν πρακτικά, πονάνε πρακτικά») προσδίδοντας ροή, κίνηση και ρυθμό στο λόγο και με την συνεχή επανάληψη «οι αληθινοί άντρες...» σε μια προσπάθεια αυτοκριτικής και γόνιμου προβληματισμού.

Προσωπικά, θεωρώ δικαιολογημένη -ως ένα βαθμό- την αντίδραση του πρωταγωνιστή-σύγχρονου άντρα αναφορικά με τον ρόλο του ως κυρίαρχο πρόσωπο στην οικογενειακή εστία, αφού, σύμφωνα με τα ισχύοντα στερεότυπα, είναι αυτός που επωμίζεται τις περισσότερες ευθύνες και τα βάρη. Γι' αυτό αποτελεί αδήριτη ανάγκη η άρση των στερεοτύπων αυτών και ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου των δύο φύλων και των φύλων γενικότερα.

Εναλλακτικά: Προσωπικά, θεωρώ αδικαιολόγητη τη στάση του ήρωα. Η αντίδρασή του κρίνεται ανεπαρκής και αδύναμη κ.λ.π.

Θέμα Δ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Ομιλία στο πνευματικό κέντρο του δήμου μας

Προσφώνηση: Αγαπητοί συνδημότες / Κυρίες και Κύριοι,

Πρόλογος: Αφορμή «Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», Ιδιότητα «εκπρόσωπος της μαθητικής σας κοινότητας», Σκοπός

1^ο Ζητούμενο: Φαινόμενα παραβίασης

Ιδιωτικός βίος

- Ενδοοικογενειακή βία: γυναικοκτονίες, εκφοβισμός, σωματική και σεξουαλική κακοποίηση.
- Στερεοτυπικές αντιλήψεις για τον ρόλο της γυναίκας στο πλαίσιο της οικογενειακής ζωής: αναλαμβάνει άτυπα όλες τις οικιακές εργασίες και την ανατροφή των παιδιών. (έλλειψη ελεύθερου χρόνου)
- Διαπροσωπικές σχέσεις: αποδέκτης υποτιμητικών- απαξιωτικών σχολίων, αμφισβήτησης της αξίας της ως οντότητα, Άνθρωπος με προσωπικές ανάγκες και προσωπικότητας με Αξιοσύνη.

Δημόσιος βίος

- Εκπαίδευση: ανισότητες, μη ολοκλήρωση στοιχειώδους εκπαίδευσης κυρίως σε περιοχές της υπαίθρου
- Εργασιακό περιβάλλον: διάκριση ανδρικών – γυναικείων επαγγελμάτων, ανεργία, περιορισμένη πρόσβαση σε θέσεις ευθύνης, έλλειμμα ευκαιριών επαγγελματικής ανέλιξης, οικονομικές ανισότητες, αποκλεισμός γυναικών από συγκεκριμένους επαγγελματικούς χώρους, στοχοποίησή τους σε θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης.
- Πολιτική: περιορισμένη παρουσία γυναικών σε υψηλές πολιτικές θέσεις, αμφιλεγόμενη στάση και ενδιασμός για τις ηγετικές ικανότητες δεξιότητες και δυνατότητες των γυναικών
- ΜΜΕ – διαφήμιση- Μέσα κοινωνικής δικτύωσης: αναπαραγωγή των κοινωνικών στερεοτύπων για τη γυναίκα ως θέλγητρο πόθου, προβολή του γυναικείου σώματος ως ερωτικού αντικειμένου - σεξουαλικής συναισθηματικής διέγερσης

2^ο Ζητούμενο: Τρόποι δράσης των νέων για την επίτευξη της ισότητας

- Υιοθέτηση και αναγνώριση της ισότητας των δύο φύλων, στάση πολιτικής ορθότητας, αποδοχή της διαφορετικότητας, αλληλοσεβασμός, αλληλεγγύη, ενσυναίσθηση.
- Καταδίκη, αποδοκιμασία και αποτροπιασμός των έμφυλων ανισοτήτων, της βίαιης συμπεριφοράς/καταγγελία κρουσμάτων βιαιότητας προς τιμωρία τους, πίεση σε κρατικούς φορείς

- Αξιοποίηση της δύναμης του διαδικτύου – των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της κοινής γνώμης (ανοιχτός διάλογος για το θέμα), για την ασφάλεια και υπεράσπιση των θυμάτων, τη συμμετοχή σε κινήματα διαμαρτυρίας (π.χ. Metoo) για την καταπάτηση των δικαιωμάτων του φύλου των γυναικών και διεκδίκηση πολιτειακής πρόνοιας και μέριμνας
- Υποστήριξη γυναικών που διεκδικούν θέσεις στα δημόσια αξιώματα (κοινοβούλιο, θέσεις τοπικής αυτοδιοίκησης) /ακτιβιστικές δράσεις, εθελοντικές πρακτικές.
- Ανατροφή των επόμενων γενεών με διαφορετικά πρότυπα και αξίες, ώστε οι γυναίκες να θεωρούνται ισότιμα μέλη της οικογενειακής και κοινωνικής ζωής-δημοκρατικά πρότυπα και δίκαιη κατανομή ευθυνών.
- Ανάδειξη της ουσίας των φεμινιστικών θέσεων μέσα από εκπαιδευτικές δραστηριότητες για τη βαθύτερη κατανόηση των αξιών που αυτό πρεσβεύει.

Επίλογος:

- Προτροπή με έμφαση στη συνειδητοποίηση της συλλογικής ευθύνης- του χρέους για την αποδυνάμωση των κρουσμάτων καταστρατήγησης των δικαιωμάτων των φύλων
- Έμφαση στο φλέγον ζήτημα παροχής ανθρωποκεντρικής παιδείας από τους πρωτογενείς φορείς αγωγής και κοινωνικοποίησης.
- Προοπτική μέλλοντος (επιφυλακτικά ευοίωνη)

Αποφώνηση: Ευχαριστώ θερμά για την προσοχή σας

**επιμέλεια: Γαϊτανίδου Χριστίνα
Καλαντζή Αλεξία**